

بنیان‌های علم

جستارهایی در باب فلسفه علم، معرفت‌شناسی، روش‌شناسی و
فلسفه انتقادی

تألیف و اقتباس

دکتر نصرت ریاحی‌نیا

استاد علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه خوارزمی

دکتر علی عظیمی

استادیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه خوارزمی

طاهر نصیری

دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه خوارزمی

دکتر معصومه لطیفی

دکترای علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان

سرشناسه	: نام خانوادگی، نام، -
عنوان و نام پدیدآور	: بنیان‌های علم : جستارهایی در باب فلسفه علم، معرفت‌شناسی، روش‌شناسی و فلسفه انتقادی / تالیف و اقتباس نصرت ریاحی‌نیا... [و دیگران].
مشخصات نشر	: تهران: چاپار: اساطیر پارسی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۲۶۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۷۵۶۰-۱۹-۰
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا.
یادداشت	: تالیف و اقتباس نصرت ریاحی‌نیا، علی عظیمی، طاهر نصیری، معصومه لطیفی.
یادداشت	: واژه‌نامه.
یادداشت	: نمایه.
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۲۲۱ - ۲۲۶.
عنوان دیگر	: جستارهایی در باب فلسفه علم، معرفت‌شناسی، روش‌شناسی و فلسفه انتقادی.
موضوع	: فلسفه و علم.
موضوع	: Philosophy and science.
موضوع	: مابعدالطبیعه.
موضوع	: Metaphysics.
موضوع	: شناخت (فلسفه).
موضوع	: Knowledge, Theory of.
موضوع	: تحلیل فلسفی.
موضوع	: Analysis (Philosophy).
شناسه افزوده	: ریاحی‌نیا، نصرت، ۱۳۳۵ -
رده‌بندی کنگره	: B۶۷
رده‌بندی دیویی	: ۱۰۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۵۵۹۱۴۴

تهران: ۸۸۸۹۹۶۸۰ - ۹۱۲۱۹۶۰۲۱۴

بنیان‌های علم: جستارهایی در باب فلسفه علم، معرفت‌شناسی، روش‌شناسی و فلسفه انتقادی
 دکتر نصرت ریاحی‌نیا، دکتر علی عظیمی، طاهر نصیری، دکتر معصومه لطیفی
 چاپ اول: ۱۴۰۰ شمارگان: ۱۰۰۰
 صفحه‌آرایی: ندا هوشمند

شابک ۹۷۸-۶۲۲-۷۵۶۰-۱۹-۰ ISBN 978-622-7560-19-0

حق هرگونه چاپ و انتشار محفوظ است.

قیمت: ۶۸۰۰۰ تومان

فهرست

پیشگفتار.....	۱۳
مقدمه.....	۱۹
فصل اول. مقدمه ای در باب فلسفه.....	۲۷
فلسفه از منظر واقع گرایی ارسطو.....	۲۷
فلسفه از منظر تجربه گرایی کلاسیک: بارکلی، بیکن، هیوم و لاک.....	۲۹
فلسفه از منظر ایده آلیسم انتقادی کانت.....	۳۱
فلسفه از منظر پراگماتیسم پیرسون.....	۳۲
فلسفه از منظر اثبات گرایان و فلاسفه تحلیلی.....	۳۲
فصل دوم. مقدمه ای در باب علم.....	۳۷
علم از منظر واقع گرایی ارسطو.....	۳۷
علم از منظر تجربه گرایی کلاسیک.....	۳۸
علم از منظر فلسفه انتقادی کانت.....	۴۱
علم از منظر ایده آلیسم کارل پیرسون.....	۴۲
علم از منظر پراگماتیسم.....	۴۴
علم از منظر فلاسفه تحلیلی.....	۴۵
علم از منظر کارل پوپر.....	۴۷
علم از منظر رئالیسم ساختارگرای جیمز لیدیمن.....	۴۹
نظریه در علم.....	۴۹
نظریه و تبیین علمی.....	۵۰
اهمیت و هدف طرح نظریه های علمی.....	۵۲
فصل سوم. فلسفه علم.....	۵۵
فلسفه علم چیست؟.....	۵۶

۱۲۸.....	معرفت‌شناسی در فلسفه اسلامی.....
۱۳۰.....	معرفت‌شناسی ابن سینا.....
۱۳۱.....	معرفت‌شناسی در فلسفه قرون وسطی.....
۱۳۱.....	معرفت‌شناسی آگوستین.....
۱۳۲.....	معرفت‌شناسی آکوئیناس.....
۱۳۳.....	معرفت‌شناسی از منظر عقل‌گرایی.....
۱۳۴.....	معرفت‌شناسی دکارت.....
۱۳۴.....	معرفت‌شناسی اسپینوزا.....
۱۳۵.....	معرفت‌شناسی لایبنیتس.....
۱۳۵.....	معرفت‌شناسی کانت.....
۱۳۶.....	معرفت‌شناسی از منظر تجربه‌گرایی کلاسیک.....
۱۳۶.....	معرفت‌شناسی بیکن.....
۱۳۷.....	معرفت‌شناسی لاک.....
۱۳۹.....	معرفت‌شناسی بارکلی.....
۱۴۰.....	معرفت‌شناسی هیوم.....
۱۴۲.....	معرفت‌شناسی از منظر فلسفه عمل‌گرایی.....
۱۴۳.....	معرفت‌شناسی پیرس.....
۱۴۴.....	معرفت‌شناسی دیویی.....
۱۴۵.....	معرفت‌شناسی از منظر اثبات‌گرایی منطقی.....
۱۴۷.....	معرفت‌شناسی از منظر فلسفه تحلیلی راسل.....
۱۴۹.....	معرفت‌شناسی از منظر ابطال‌گرایی پوپر.....
۱۵۱.....	فصل هفتم. فلسفه انتقادی.....
۱۵۲.....	شک فلسفی دکارت.....
۱۵۴.....	شکاکیت هیوم.....
۱۵۷.....	هیوم و نفی متافیزیک.....
۱۵۹.....	ارزش‌شناسی از منظر هیوم.....
۱۶۰.....	فلسفه انتقادی کانت.....
۱۶۳.....	گزاره‌های تحلیلی و تالیفی کانت.....
۱۶۶.....	طبقه‌بندی کلی دانش‌ها بر اساس فلسفه انتقادی.....
۱۶۸.....	معرفت‌شناسی در فلسفه انتقادی کانت.....

۱۷۰	هستی‌شناسی در فلسفه انتقادی کانت
۱۷۴	آزادی و ارزش‌ها در فلسفه انتقادی کانت
۱۷۷	فصل هشتم. فلسفه تحلیلی و اثبات‌گرایی منطقی
۱۷۸	تحلیل از منظر سقراط
۱۷۹	تحلیل از منظر ارسطو
۱۸۰	تحلیل از منظر کانت
۱۸۱	تحلیل از منظر تجربه‌گرایی کلاسیک
۱۸۲	تحلیل از منظر فلاسفه تحلیلی
۱۸۶	فلسفه تحلیلی
۱۸۹	زبان از منظر فلسفه تحلیلی
۱۹۱	نشانه‌شناسی از منظر فلسفه تحلیلی
۱۹۲	معناشناسی از منظر فلسفه تحلیلی
۱۹۸	نحو منطقی زبان
۱۹۹	فلسفه تحلیلی و رد متافیزیک
۲۰۰	نظریه تصویری زبان
۲۰۱	اتمیسیم منطقی ویتگنشتاین
۲۰۲	پیشینه ساخت ابر-زبان منطقی
۲۰۳	فلسفه تحلیلی و ابر-زبان منطقی
۲۱۱	اثبات‌گرایی
۲۱۲	اثبات‌گرایی و حلقه وین
۲۱۶	اصل تحقیق‌پذیری
۲۱۸	اصل ابطال‌پذیری پوپر
۲۲۱	فهرست منابع
۲۲۱	الف. پارسی
۲۲۶	ب. انگلیسی
۲۳۳	واژه‌نامه پارسی به انگلیسی
۲۵۹	نمایه نام‌ها

پیشگفتار

امروزه زندگی انسان‌ها بیش از گذشته به علم وابسته شده است. علم در تمام سطوح و ابعاد زندگی، فرهنگ و طبیعت تأثیر گذاشته است و هویت هر فرهنگی در چگونگی برخورد با علم شکل می‌گیرد. بایستی توجه داشت که بین دانش^۱ و علم تفاوت وجود دارد. نقطه مقابل علم تجربی، انواع مختلف شناخت غیرتجربی است، ولی نقطه مقابل دانش، جهل است. دانش مشتمل بر تمام معرفت‌هایی است که به صورت تجربی یا غیرتجربی حاصل شده باشد، ولی علم صرفاً به معرفت‌هایی اطلاق می‌شود که روشمند و مبتنی بر مشاهده و تجربه عینی واقع‌ها و فرضیات آزمون‌پذیر باشند. از منظر تاریخی، علم خوزادی نوپاست و پس از رنسانس تولد یافته است، ولی دانش با بشریت هم آغاز است (سروش، ۱۳۷۹، ص ۱۱-۱). ارسطو معتقد است، تمام انسان‌ها در سرشت خود جوای دانستن هستند (ارسطو، ۱۳۷۷، ص ۳). جان لاک^۲ گرایش طبیعی ذهن بشر را به سوی دانش معرفی کرده است (لاک، ۲۰۱۳، ص ۳۶۹). انسان‌ها از منظر روان‌شناختی نیاز دارند به چیزهای مستحکم و واقعی و خوب ایمان داشته باشند و دانش از جمله آنهاست. از دست دادن ایمان به دانش، به معنای از دست دادن بهترین ظرفیت‌ها و استعداد‌های انسانی برای زندگی است (راسل^۳، ۱۹۳۱، ص ۱۳۸). علم، مطالعه نظام‌مند طبیعت و آگاهی از نتایج صادق جهان‌شمول و پایدار است. در واقع، زندگی جستجو و کشف کردن است (پوپر^۴، ۱۹۹۴، ص ۱۴۱).